

Marco Jačov **6 II 1949–8 I 2022**

Prof. Marco Jačov, historyk serbski, naturalizowany Włoch, urodził się 6 lutego 1949 roku w wsi Ceranje Donje w Dalmacji w byłej Jugosławii, obecnie Chorwacja. Studia ukończył na uniwersytecie w Belgradzie, gdzie w roku 1975 doktoryzował się na wydziale filozoficznym na podstawie pracy *Srbi u Dalmaciji u XVIII veku*, a w roku 1979 uzyskał habilitację.

W latach 1976–1983 pracował w Serbskiej Akademii Nauk, początkowo jako archiwista, a następnie – profesor nadzwyczajny. Doświadczenia naukowe i warsztat badawczy uzupełniał w trakcie studiów na Katolickim Uniwersytecie w Leuven w Belgii, gdzie specjalizował się w metodologii historycznej i historii historiografii. Za swego mistrza uważał wybitnego uczonego prof. Rogera Auberta. Z belgijskim ośrodkiem współpracował do końca, uczestnicząc w pracach wydawanych tam *Revue d'Histoire Ecclésiastique* i *Dictionnaire d'histoire et de géographie ecclésiastiques*. Ponadto w Instytucie Historii Europy w Moguncji specjalizował się w metodologii historii.

W 1983 roku zmuszony był opuścić Jugosławię z powodu aktywnej działalności politycznej, w którą się włączył, nie mogąc pogodzić się z komunistyczną rzeczywistością i nietolerancją religijną. Od tego czasu mieszkał w Rzymie. Prowadził badania w Archiwach Watykańskich, innych archiwach włoskich i w Bibliotece Watykańskiej. W roku 1985 rozpoczął wykłady na Wydziale Filozoficznym (Lettere e Filosofia) Uniwersytetu La Sapienza w Rzymie, a następnie również na Wydziale Nauk Politycznych. Tam uzyskał w roku 1991 tytuł profesora historii nowożytnej. W roku 2002 został profesorem zwyczajnym (chiara fama) historii Europy Wschodniej tegoż uniwersytetu. Wykładał też na Wydziale Nauk Politycznych Uniwersytetu Roma Tre i na Wydziale Filozofii Uniwersytetu LUMSA w Rzymie. W roku 2002 objął Katedrę Historii Europy Wschodniej na Uniwersytecie w Lecce (Università del Salento) jako profesor zwyczajny. Był prezydentem Międzynarodowego

Centrum Międzyuniwersyteckiego dla Śródziemnomorza, Europy Środkowo-Wschodniej i Eurazji.

Na znaczący i różnorodny dorobek naukowy prof. Marko Jačova składa się 14 monografii i liczne publikacje dotyczące historii nowożytnej i nowoczesnej Europy Południowo-Wschodniej i Wschodniej, stosunków Imperium Osmańskiego z Europą, dyplomacji papieskiej, a także ludobójstwa Ormian. Dorobek ten obejmuje również niezwykle wartościową edycję źródeł z Archiwów Watykańskich – prof. Jačov uchodził za ich znawcę – a także redakcję wydawnictw zbiorowych. W swoich pracach często podejmował zagadnienia kulturowe, zwłaszcza kwestie tolerancji i dialogu międzywyznaniowego, zgodnie ze wskazaniem biskupa Pierre’a Duprey’a i holenderskiego kardynała Johanna Gerarda Marii Willebrandsa.

W ostatnim czasie prof. Jačov przygotowywał do wydania dwie monografie. Pierwsza dotyczy stanowiska Rosji, Francji i Anglii wobec procesu rozpadu Imperium Osmańskiego w następstwie postanowień Kongresu Berlińskiego (1878), a druga problemu mniejszości etnicznych między Wschodem a Zachodem.

Obok ojczystej Dalmacji i Włoch szczególne miejsce w sercu prof. Jačova zajmowała Polska. Jej dziejom w czasach nowożytnych „między Wschodem a Zachodem” poświęcił wiele miejsca w pracach naukowych. Ożeniony z Polką, biegle władał językiem polskim. W wydanej w roku 2003 nakładem Polskiej Akademii Umiejętności książce *Europa i Osmanie w okresie Lig Świętych: Polska między Wschodem a Zachodem*, powstałej z wykorzystaniem nieznanymi wcześniej materiałów źródłowych, podawał w wątpliwość niektóre obiegowe opinie dotyczące stosunków Polski z Imperium Osmańskim w czasach nowożytnych i nowoczesnych.

Najczęściej i najchętniej prof. Jačov odwiedzał Kraków, gdzie czuł się najlepiej – miał tam licznych znajomych i przyjaciół wśród hierarchii kościelnej i profesorów Uniwersytetu Jagiellońskiego, Polskiej Akademii Umiejętności, Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II i Akademii Ignatianum. Wizyty prof. Jačova w Krakowie i kontakty z tutejszym środowiskiem naukowym stały się częstsze po powołaniu go w październiku 1996 roku na członka zagranicznego Polskiej Akademii Umiejętności. Profesor włączył się od początku aktywnie w prace Komitetu Redakcyjnego serii *Acta Nuntiatore Polonae*, których wydawanie przejęła w 1995 roku Polska Akademia Umiejętności w wyniku porozumienia z Fundacją z Brzezia Lanckorońskich i Polskim Instytutem Historycznym w Rzymie.

Po zintensyfikowaniu prac Komitetu w roku 2013 prof. Jačov uczestniczył aktywnie w regularnych spotkaniach w Krakowie. Wprawdzie nie podjął się opracowania konkretnej nuncjatury, ale oddawał nieocenione usługi badaczom polskim podczas ich kwerend w Archivio Apostolico, Archivio

Propaganda Fide i innych, a także w Bibliotece Watykańskiej. Starał się również pozyskać ich do prac Komitetu ANP. Do czasu wprowadzenia elektronicznych zamówień pomagał w pozyskiwaniu kserokopii ze zbiorów wspomnianych archiwów.

Prof. Macko Jačov przyczynił się do powołania w Krakowie w roku 2014 kwartalnika naukowego „Textus et Studia”, związanego ze środowiskiem Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II. Współpracował aktywnie w jego pracach, wzmacniając pozycję czasopisma na arenie międzynarodowej. Redakcja poświęciła pamięci Profesora Nr 1 (29) (2022) czasopisma.

Od połowy lat 90. XX wieku prof. Jačov utrzymywał bliskie związki także z Uniwersytetem Rzeszowskim. W roku 2007 uczelnia nadała mu tytuł profesora honorowego. Na Podkarpaciu prof. Jačov bywał chętnie, spędzając letnie wakacje w Wysowej Zdroju. Wędrował tam szlakami turystycznymi, zwiedzał zabytki architektury sakralnej i spotykał się z przyjaciółmi.

Prof. Marco Jačov zmarł 8 stycznia 2022 roku w Genzano di Roma. Odszedł wielki przyjaciel Polski i Polaków.

Wybrane publikacje:

- Spisi Tajnog vaticanskog arhiva XVI–XVIII veka*, Beograd 1983;
Venecija i Srbi u Dalmaciji u XVIII veku, Beograd 1984;
Spisi Kongregacije za propagandu vere u Rimu o Srbima (1622–1644), Beograd 1986;
Srbi u mletačko-turskim ratovima u XVII veku, Beograd 1990;
Srem na prelomu dva veka XVII–XVIII, Beograd 1990;
Le guerre Veneto-Turche del XVII secolo in Dalmazia. Atti e memorie della Società Dalmata di Storia Patria, vol. XX, Venezia 1991;
Le missioni cattoliche nei Balcani Durante la guerra di Candia (1645–1669), vol. 1–2, Città Del Vaticano 1992;
I Balcani tra impero ottomano e potenze europee (sec. XVI e XVII): il ruolo della diplomazia pontificia, Cosenza 1997;
Le missioni cattoliche nei Balcani tra le due guerre: Candia (1645–1669), Vienna e Morea (1683–1699), Città Del Vaticano 1998;
L'Europa tra conquiste ottomane e Leghe Sante, Città Del Vaticano 2001;
Europa i Osmanie w okresie Lig Świątych: Polska między Wschodem a Zachodem, PAU, Kraków 2003;
L'Impero ottomano e mezzogiorno d'Italia tra Sette e Ottocento, Bari 2004;
La questione d'oriente vista attraverso la tragedia Armena (1894–1897), PAU, Kraków 2011;
IL primo genocidio eseguito contro gli Armeni. Pierwsze ludobójstwo dokonane na Ormianach (1894–1897), Roma–Kraków (PAU) 2012;
 [red.] *Sfida di Giovanni Paolo II per l'uomo del XXI secolo: Atti del Convegno Internazionale svoltosi presso l'Università del Salento dal 15 al. 18 novembre 2011*, red. nauk. M. Jačov, F. Ziejka, Lecce–Kraków (PAU) 2013;
 [red] *Przesłanie Jana Pawła II na XXI wiek*, red. nauk. M. Jačov, F. Ziejka, Kraków 2014;
 [red.] *Ormiański pasterz Lwowa Ksiądz Arcybiskup Józef Teodorowicz na tle dziejów ormiańskich*, red. nauk. W. Osadczy, M. Kalinowski, M. Jačov, Lwów–Lublin 2015.

Antoni Cetnarowicz